

УДК 332.143

JEL Classification Code: R11, R34, R58, L94, L86, M13, O30, O31, O32, O38, Q42

О. Фінагіна
А. Шишолін
Д. Гулак

O. Finagina
A. Shysholin
D. Gulak

БІЗНЕС-ІНКУБУВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОГРЕСИВНОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ

BUSINESS INCUBATION IN THE SYSTEM OF UKRAINIAN ENERGY MARKET DEVELOPMENT: REGIONAL AND SECTORAL FEATURES

Реалізація передових інноваційних проектів у державі є запорукою її міцної, ефективної економіки та прогресивного зростання. Успішне впровадження новаторських проектів стає можливим завдяки вдосконаленим алгоритмам перетворення стартапу у стабільну бізнес-модель за допомогою бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів. Універсальність цих інструментів дозволяє розвивати компанії різних напрямів та виконувати проекти різних рівнів складності. Енергетична програма потребує особливої уваги, оскільки від розвитку галузі залежить стабільне та безпечне функціонування кожного регіону та держави в цілому. В час, коли способи виробництва енергії технічно вдосконалюються та стають ефективнішими з економічної та екологічної точки зору, необхідно ініціювати співробітництво між інноваційними компаніями та інвесторами. Створення нових чистих джерел енергії, перехід до енергоефективних технологій дадуть можливість забезпечити енергонезалежність та позитивно вплинути на навколишнє середовище. Регіональна та міжрегіональна кооперація при реалізації таких проектів є пріоритетним кроком на шляху від застарілих методів генерації енергії до інноваційної енергетики.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, бізнес-акселератор, інноваційна компанія, стартап, енергетика, регіональне співробітництво, енергетичні проекти, інвестиції.

Постановка проблеми. На базі світового досвіду та його відображення за останні роки можна навести значну кількість прикладів вдалої реалізації енергетичних проектів за допомогою інноваційних бізнес-структур. На жаль, в Україні цей процес перебуває в початковій стадії, тому важливим питанням стає створення структур, здатних успішно використовувати світовий досвід та впроваджувати передові, інноваційно орієнтовані проекти в сфері енергетики. Для цього в статті проаналізовано світовий досвід бізнес-інкубації та визначено основні його особливості з урахуванням сучасних потреб енергетичного ринку.

Аналіз останніх досліджень. Оскільки тема бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів є однією з найактуальніших у сфері інноваційного підприємництва, складно оцінити, яку кількість завдань на сьогоднішній день вже вирішено, а для якої в найближчий час необхідно буде знайти рішення. Проблемам, вдалому досвіду функціонування, принципам побудови цих структур присвячено роботи багатьох світових та українських вчених.

Автори Р. Завадяк та Я. Копусяк розглядають у своїх працях процеси бізнес-інкубації в Україні, надають визначення її основним термінологічним поняттям, приділяють увагу особливостям функціонування механізмів взаємодії бізнесу та інкубатора [1].

Іноземні автори С. Петерсен та В. Мардштрот у своїх дослідженнях здійснюють опис світового досвіду бізнес-інкубації та акселерації, приділяючи особливу увагу успішному досвіду ведення бізнесу на основі інновацій та взаємозв'язків у бізнесі [2].

Однак мало уваги приділяється реалізації саме енергетичних проектів за допомогою інноваційних компаній. Цей напрям дослідження є важливим, оскільки енергетична галузь є ключовою для кожного регіону.

Постановка завдання. Отже, метою наукової статті є ознайомлення з принципами та алгоритмами функціонування бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів, визначення їх схожих та відмінних особливостей, переваг і недоліків; огляд світового та українського досвіду в реалізації інноваційних проектів в енергетичній галузі за допомогою бізнес-проектів, інноваційних структур; виявлення можливостей впровадження енергетичних програм на регіональному рівні та оцінювання позитивного впливу такої діяльності.

Основний матеріал дослідження. Ведення бізнесу, незважаючи на його галузеву належність або розташування, нерозривно пов'язане з такими економічними поняттями, як дохід, прибуток, зби-

ток, ризик. Кожний підприємець прагне максимізувати свої грошові надходження та звести до мінімуму видатки, а також забезпечити захист від ризиків, конфліктів та проблем, що виникають. Однак сучасний світ швидко змінюється та прямує в бік новітніх технологій, що є проявом дії законів розвитку та безпеки соціальних систем. Традиційні методи ведення бізнесу поступаються новим, більш гнучким та новаторським, формуються та отримують впровадження управлінські ноу-хау, а економіка перетворюється на «економіку інновацій».

Для успішного ведення бізнесу сьогодні необхідна сукупність багатьох складових, таких як: наявність стартового капіталу, обсяг ринку збуту, прагнення досягнути результату та поставленої мети, зацікавленість споживача у запропонованих товарах та послугах тощо. Деякі з цих складових безпосередньо залежать від власника, інші – є незалежними від нього чинниками, до яких доведеться пристосовуватись або шукати шляхи їх подолання. Слід також зазначити, що в більшості випадків на початкових етапах ведення бізнесу власники не мають достатньої кількості матеріальних і людських ресурсів для стабільного ведення та успішного зростання бізнесу. Брак досвіду також є різко негативним чинником, який пригнічує розвиток бізнесу. Таким чином, на ринку з'являється окремий сегмент бізнес-послуг – підтримка «бізнес-новачків», попит на які покликаний задовольнити бізнес-інкубатори та бізнес-акселератори. Для початку необхідно дати визначення кожному з них, оцінити важливість кожного для підтримки бізнесу, виявити спільні та відмінні риси.

Бізнес-інкубатори – це структури, які надають підтримку новоствореним малим та середнім інноваційним підприємствам шляхом надання на певний час певного комплексу послуг та ресурсів. Здебільшого молодим компаніям надають у використання офісне обладнання, комп'ютерну й телекомунікаційну техніку, а також пропонують в оренду приміщення на пільгових умовах та за цінами, нижчими за ринкові [1, с. 79]. Бізнес-акселератори також здійснюють підтримку започаткованих бізнес-проектів, однак, на відміну від бізнес-інкубаторів, їхня допомога більше спрямована на навчальні, експертні або фінансові послуги компаніям-початківцям. Зазвичай за таку допомогу компанії розраховуються наданням частки у власному капіталі [2, с. 7–9]. В сучасних умовах бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, інвестиційні фонди, фінансові структури досить часто поєднуються та являють собою гібридні структури, здатні надати комплексну підтримку бізнесу.

Для розуміння причин та стимулів виникнення інноваційних структур необхідно надати стислий опис історії виникнення бізнес-інкубації. Перший інкубатор у сучасному розумінні з'явився у США у 1959 р. та називався Batavia Industrial Center. Його початковою метою було створення робочих місць у місті, де панувала економічна криза, мали місце прояви соціальної депресії. Далі кількість інкубаторів збільшувалась експоненційно і становила в 1992 р. 470 одиниць, а в 1995 р. 1110 одиниць. На сьогоднішній день їх кількість майже подвоїлась порівняно з 1995 р. і становить близько 2000 одиниць. Що стосується України, то, незважаючи на значну кількість зареєстрованих інкубаторів (близько 70 одиниць), успішних прикладів реалізованої підтримки бізнес-проектів зовсім небагато. Це свідчить про неготовність цих структур надавати підтримку, навіть попри державне лобювання.

Однак в Україні деякі інноваційні компанії все ж успішно провадять свою діяльність. Їх складно назвати бізнес-інкубаторами, проте вони таки надають допомогу бізнесу. Прикладом може бути проект, реалізований під егідою одного з найбільших українських банків – «Приватбанка» – під назвою «КУБ» (Країна успішного бізнесу). В рамках цього проекту відбувається двостороннє співробітництво українських підприємців та інвесторів, зацікавлених в українському бізнесі. Принцип його дії є наступним. Перш за все, власник готового бізнесу або людина, яка планує розпочати бізнес-проект, розміщує на сайті заяву про свої наміри з обов'язковим зазначенням суми грошових коштів, потрібної для старту власної справи або розвитку бізнесу. Далі інвестор обирає з-поміж проектів, опублікованих на сайті, той проект, який, на його думку, є найбільш рентабельним та життєздатним. Як наступний крок інвестор вкладає певну грошову суму в обраний проект. Якщо проект набирає бажану суму коштів, вони йдуть в обіг бізнесу та починають приносити вигоду власнику бізнесу, в іншому випадку інвестор обирає інший інвестпроект. Таке співробітництво є вигідним для інвестора, оскільки, за умови вкладення грошей, він отримує фіксовану вигоду у 23 % річних (інформація станом на 01.10.2016 р.), що, порівняно з обліковою ставкою НБУ у 15 %, є досить високим відсотком доходності. За офіційними даними компанії, результатом її роботи з моменту започаткування на даний час є 4,3 млрд. грн. коштів, інвестованих у бізнес-проекти, та близько 11 тисяч новостворених робочих місць [4].

Успішним досвідом також можна назвати ефективні бізнес-інкубатори, які провадять свою діяльність саме на території України, наприклад: Eastlabs, Growth up, Happy farm. Портфоліо цих компаній в основному містять успішно запуснені проекти в мережі Інтернет, різноманітних соціаль-

них, мультимедійних, програмних і торговельних напрямів. Однак їх кількість залишається незначною порівняно зі світовими аналогами [8–10].

Нещодавно розпочав свою діяльність інноваційний центр на основі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Особливістю цього закладу є цікаве поєднання кількох напрямів, таких як: школа та фестиваль інноваційних проектів, бізнес-інкубатор, інноваційне технологічне середовище, центр інтелектуальної власності та венчурний фонд. За допомогою таких інструментів новачки бізнесу, які прагнуть реалізувати свій проект, отримують комплексну теоретичну і практичну підтримку. Найкращі з них отримують від зацікавлених інвесторів пропозиції стосовно отримання коштів для розвитку бізнесу. Так, у 2015 р. з 67 фіналістів конкурсу інноваційних проектів 29 отримали інвестиції від різноманітних венчурних та грантових фондів. Популярність центру забезпечується значною кількістю відомих технологічних, інформаційних, медійних партнерів і стабільною фінансовою підтримкою національних та міжнародних структур [11].

Важливо розуміти, що бізнес-інкубатори та акселератори не лише підтримують бізнес, а й являють собою унікальну можливість на галузевому рівні розвивати, підтримувати та комерціалізувати проекти інноваційного підприємництва. Вони є однією з найважливіших складових інноваційної політики держави. Реалізація так званих стартапів – бізнесу, що базується на інноваційних технологіях, – дає можливість отримувати позитивний економічний та соціальний ефект. Передусім, це викликано тим, що такий напрям діяльності дає змогу:

- змінити психологію майбутніх підприємців при формуванні життєвих позицій;
- забезпечити можливість ефективного впровадження прогресивних концепцій управлінської діяльності, систем загального управління якістю TQM, міжнародних стандартів;
- сприяти підтримці й активному розвитку малого та середнього бізнесу і взаємного співробітництва;
- сприяти формуванню єдиного інформаційного простору та застосуванню прогресивних обчислювальних технологій [3].

За принципом дії бізнес-інкубатори та бізнес-акселератори є складними багатофункціональними структурами, в основу яких покладено принципи кооперації, тісного співробітництва та взаємодії, експертного погляду, досконалого управління, новітньої організації бізнес-процесів і першочергової орієнтованості на результат. Детально схему дії бізнес інкубаторів та акселераторів зображено на рис. 1.

Відповідно до наданої схеми принцип дії бізнес інкубації та акселераторів реалізується в кілька етапів та є досить складним, оскільки:

- ідеї та проекти, які потрапляють до інкубатора, мають бути цікавими, перспективними, інноваційними та відповідати певним початковим критеріям;
- підтримка бізнесу забезпечується великою кількістю організацій та спеціалістів різних напрямів;
- спектр обладнання та послуг, що надаються в допомогу бізнесменам-початківцям, є досить широким;
- залучено значну кількість грошового та людського капіталу;
- для повної та успішної реалізації проекту необхідна велика кількість часу.

Однак, попри непросту й довготривалу реалізацію проектів за допомогою передових методів інкубування та акселерування, результат їх впровадження має безліч економічних, соціальних і технологічних переваг.

Звичайно, в обсязі однієї статті неможливо охопити всю діяльність, яка проводиться в сфері бізнес-інкубування, неможливо описати кількість успішно реалізованих проектів. Одне зрозуміло, що, порівняно зі світом, Україна відстає у впровадженні інновацій, а отже, необхідно терміново наздоганяти втрачене, активізувати інститути підтримки бізнесу та інноваційної діяльності. Варто сконцентруватися на проектах з одночасною високою технологічністю та рентабельністю, перспективною експортоорієнтованістю, проявивши себе на світовій арені бізнесу. Такими проектами можуть бути стартапи в енергетичній галузі. Варто відзначити, що відновлювальна енергетика, енергоощадні технології, електричні автомобілі, енергоефективність є світовими трендами XXI століття. Бізнес-інкубатори як найбільш прогресивна форма кооперації та шляху від ідеї до її реалізації є ідеальним рішенням для таких впроваджень. До того ж, такий формат уможливорює міжрегіональне і міжнародне співробітництво, залучення світового капіталу – як людського, так і грошового.

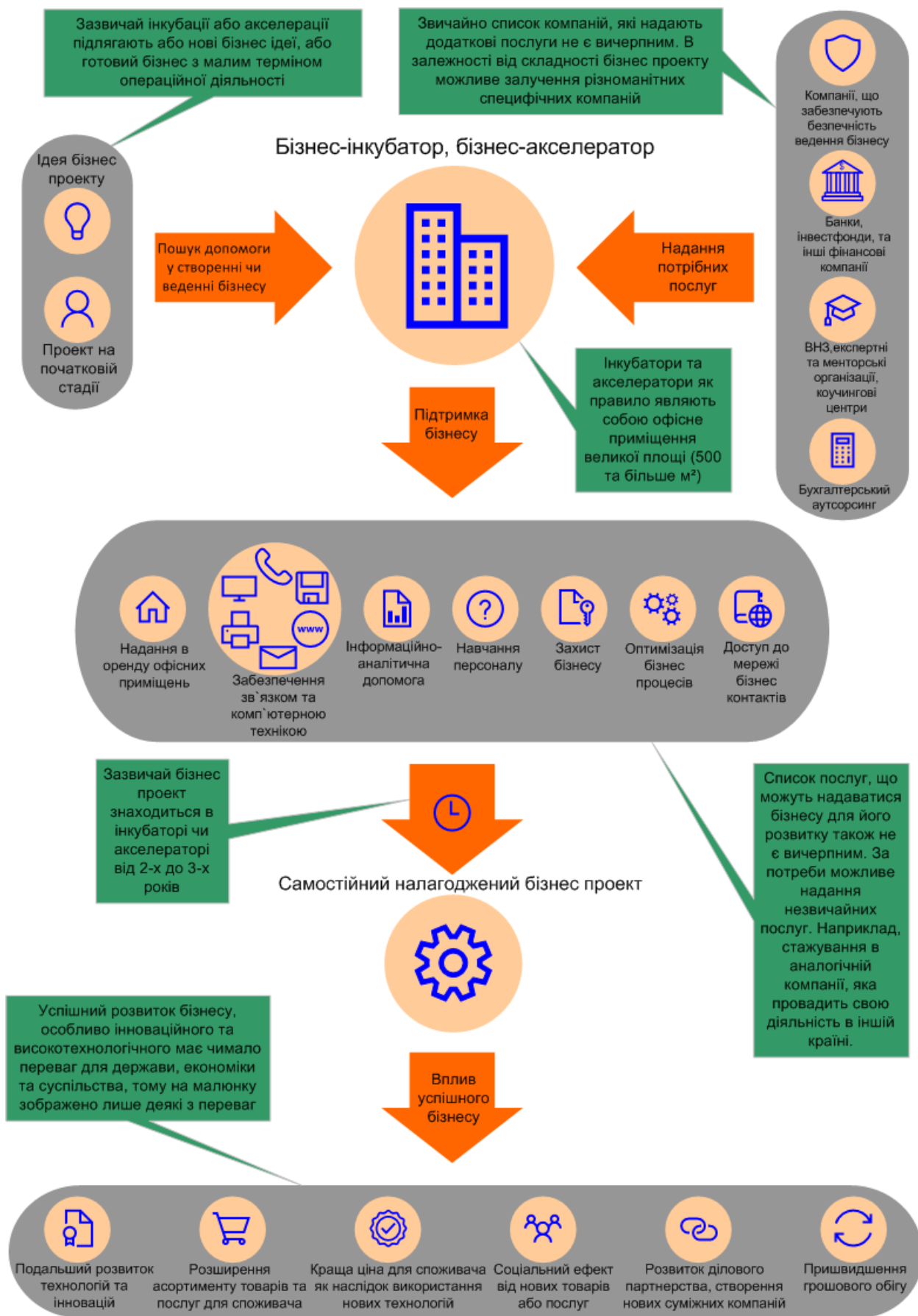

Рис. 1. Принцип дії бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів (складено авторами самостійно)

Окремо слід звернути увагу на електричну енергію та сучасні способи її виробництва, оскільки вона набула світового визнання як найбільш екологічна, ефективна та чиста енергія. Сучасні методи передбачають її виробництво за допомогою сонячного випромінювання, вітру та води, виключаючи спалювання вуглеводнів, що приводить до нульових викидів забруднюючих речовин в атмосферу, а тому до екологічності отриманої енергії.

У цьому дослідженні для підтвердження можливості реалізації енергетичних бізнес-проектів за допомогою інноваційних організацій проведено аналіз світового досвіду. Для цього було здійснено огляд портфоліо бізнес-інкубаторів, акселераторів, інвестфондів зі світовим ім'ям на наявність у них стартапів, що мають відношення до енергетики. Результати дослідження відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Світовий досвід реалізації енергетичних проектів за допомогою інноваційних бізнес-структур
(складено авторами самостійно на підставі офіційних сайтів компаній [5–7])

Назва інкубатора чи акселератора	Назва реалізованого проекту	Сайт проекту	Чим займається проект
Flat6labs Cairo – Єгипетський бізнес-акселератор, заснований у 2011 р. з центром у м. Каїр Офіційний сайт акселератора: flat6labs.com	Solarist	solarist.com	інноваційні рішення, які базуються на сонячній енергії та покликані вирішити проблему нестачі прісної води
	Sunergy	sunergytech.net	реалізація проектів сонячної електроенергетики в Єгипті для комерційних компаній та домогосподарств
	Tagaddod	tagaddod.com	виробництво біопалива з відпрацьованої олії, зібраної з ресторанів, готелів чи фабрик
Ycombinator – венчурний фонд, який працює за принципом бізнес-інкубатора, заснований у 2005 р. Офіційний сайт венчурного фонду: ycombinator.com	Acre Designs	acredesigns.com	проектування та будівництво повністю енергонезалежних будинків
	Sun Farmer	sunfarmer.org	американська неприбуткова організація, яка запускає проекти сонячної енергетики для лікарень, шкіл, ферм та бізнесу в країнах, що розвиваються
	Transcend lightning	Transcend lightning.com	американська компанія, яка виробляє сільськогосподарські енергозберігаючі лампи, які використовуються для прискорення процесів росту рослин
Houston technology center – найбільший бізнес-акселератор та інкубатор штату Техас США, заснований у 1999 р., має значну кількість проектів у сфері нанотехнологій та відновлювальній енергетиці Офіційний сайт акселератора: houstontech.org	Bluenergy Solarwind	bluenergyusa.com	компанія, яка проектує, вдосконалює та реалізовує проекти електроенергетики, що базуються на сонячній та вітровій енергії, з 2006 р.
	Hydro green energy	hgenergy.com	компанія, яка проектує та будує проекти малої гідроенергетики у 13 штатах США
	Arriba Energy LLC	-	компанія, яка за допомогою запатентованого термохімічного реактора виробляє біомастило та біопаливо з органічних відходів

Які висновки можна зробити з вищенаведеної таблиці? Єдиним, але глобальним висновком є те, що в світі вже давно існує значна кількість високотехнологічних компаній, які працюють за різ-

ними напрямками діяльності на енергоринку та надають послуги бізнесу, неприбутковим організаціям і домогосподарствам у різних регіонах. Спільним у цих компаній є те, що всі вони є вихідцями з інноваційних компаній, які допомогли їм «стати на ноги». Чому ж тоді Україна не реалізовує подібні проекти? Цим питанням необхідно опікуватись владі, яка має терміново вжити заходів, надати гарантії, створити стимули, які б у комплексі забезпечили можливість виникнення ефективних інкубаторів та акселераторів і новітніх енергетичних проектів на їх платформі.

Підтримувати проекти в енергетичній галузі за допомогою процедур бізнес-інкубування в Україні можна наступним чином:

1. Самостійна організація та фінансування стартапів. Цікаві проекти за наявності кваліфікованого персоналу з необхідними навичками та знаннями і фінансового забезпечення можливо реалізовувати самотужки власними силами інкубатора чи акселератора, не використовуючи послуги сторонніх організацій. Такий підхід дозволить мінімізувати витрати на проект, збільшивши при цьому його рентабельність.

2. Міжрегіональне співробітництво. Регіональний аспект реалізації ведення регіональної та крос-регіональної діяльності, а також кооперації з метою створення спільних міжрегіональних проектів зображено на рис. 2.

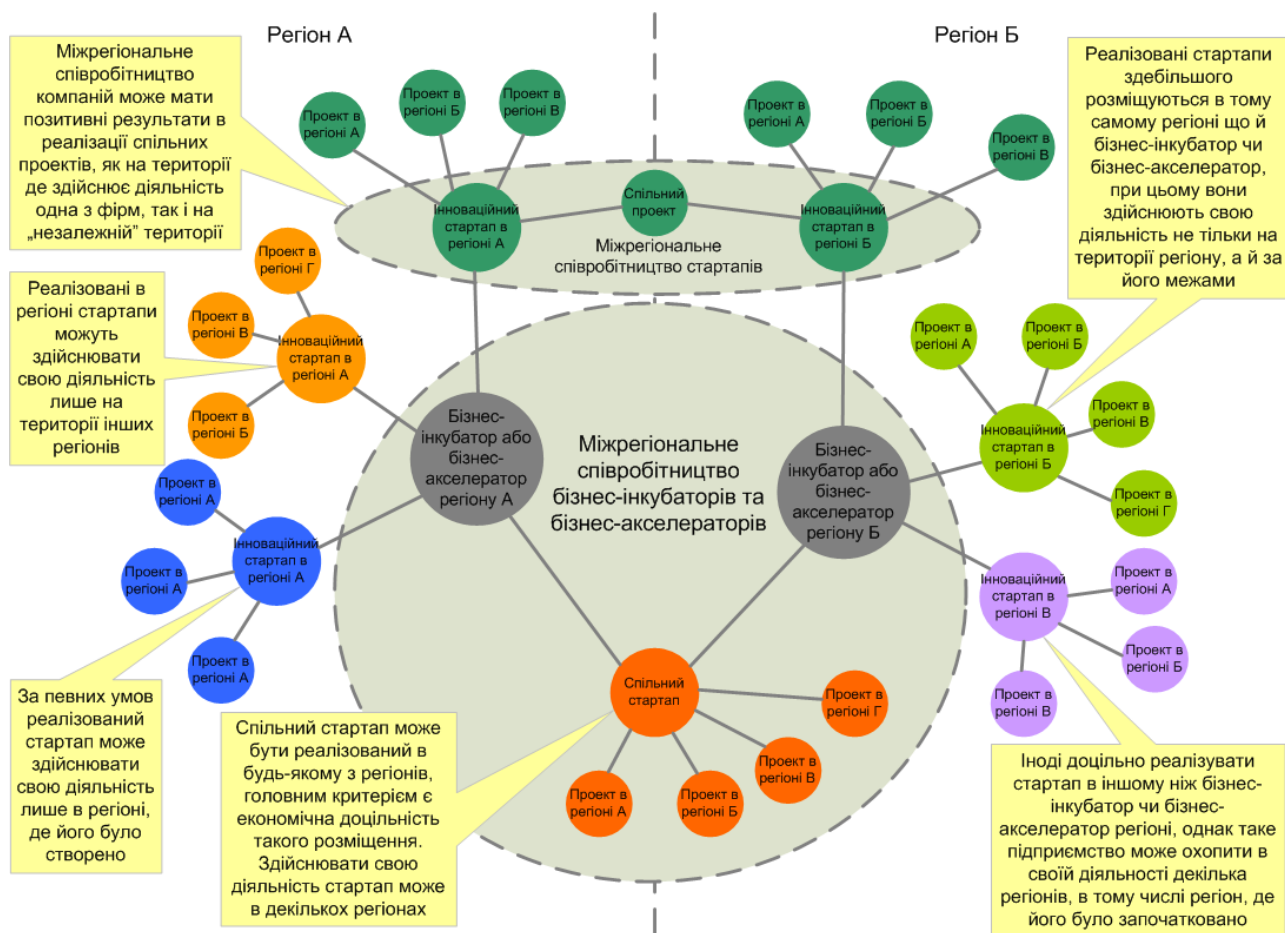

Рис. 2. Можливості міжрегіонального співробітництва в сфері реалізації стартапів та проектів на їх базі (складено авторами самостійно)

Звичайно, за можливості, необхідно залучати до співробітництва будь-які організації, представництва чи установи, які зацікавлені в реалізації регіональних проектів, наприклад торговельно-промислові палати, банки, місцеві органи влади тощо.

3. Співробітництво з вищими навчальними закладами України. Українські університети мають у своєму штаті досвідчених працівників, знання і досвід яких можуть знайти застосування та принести відчутні позитивні результати при реалізації складних інноваційних стартапів. До таких

університетів можна віднести Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний гірничий університет, Національний університет «Львівська політехніка», Черкаський державний технологічний університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» тощо.

4. Участь в іноземних проектах. Це один зі специфічних та цікавих видів співробітництва, результатом якого є неоціненний досвід впровадження цікавих та, можливо, унікальних проектів у життя. Подальше застосування набутого досвіду може бути виражене в адаптації проекту для реалізації його на території України або в іншому партнерському регіоні.

Підводячи підсумки, підкреслимо, що створення та успішне функціонування бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів, інвестиційних фондів, технологічних парків та інших компаній, що провадять свою діяльність з реалізації інноваційних стартапів, не лише енергетичних, можливе лише за таких умов:

- створення законодавчої бази, яка регламентує діяльність таких компаній;
- гарантії додержання законодавства та рівності перед законом усіх суб'єктів, що підпадають під його сферу дії;
- державні гарантії діяльності українських компаній і компаній з іноземними інвестиціями;
- стимулювання українських інвесторів розвивати саме національні стартапи;
- пільгове податкове зацікавлення інвесторів до вкладання коштів у технології;
- можливе податкове послаблення для інноваційних компаній;
- здешевлення вартості фінансових ресурсів;
- наявність кваліфікованого персоналу з широким спектром професійних навичок, здатного до гнучкого навчання.

За умов виконання вищенаведених умов можлива реалізація сучасних технологій і стартапів на території країни. З часом це приведе до позитивних результатів в економічній, енергетичній, соціальній сферах, а саме до:

- збільшення інвестицій, пришвидшення товарообігу, що, в свою чергу, приведе до наповнення бюджетів усіх рівнів;
- створення нових робочих місць та зростання заробітної плати;
- розвитку усіх форм та напрямів бізнесу;
- розвитку енергонезалежності та енергоефективності;
- реалізації проектів «зеленої» енергетики, що матиме позитивний екологічний ефект.

Висновки. За короткий час своєї незалежності в Україні реалізовано небагато цікавих і корисних бізнес-проектів у галузі енергетики, які були б добре відомі. Здебільшого це були приватні інвестиційні проекти, започатковані компаніями, що мають тривалий досвід співпраці в енергетиці. Однак сьогодні настає час зміцнити економіку та переосмислити підходи до створення та ведення бізнесу задля майбутнього країни. Нині необхідна реалізація сучасних, інноваційно орієнтованих енергетичних проектів, які дадуть поштовх новій ері генераційних установок, енергоощадних технологій та енергонезалежності країни в цілому. Швидка реалізація озвучених пріоритетів можлива завдяки інноваційним структурам – бізнес-інкубаторам та акселераторам, однак для їх ефективного функціонування влада має докласти максимум зусиль.

Список використаної літератури

1. Завадяк Р. І. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні / Р. І. Завадяк, Я. Ф. Копусяк // Науковий вісник Ужгородського університету. – Вип. 2 (43). – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2014. – С. 78–81. – (Серія «Економіка»).
2. Accelerating success: a study of seed accelerators and their defining characteristics / [Petersson S., Mårdström V., Fornell A. et al.] // Chalmers university of technology. – Gothenburg, 2012. – 385 p.
3. Офіційний сайт Національного гірничого університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nmu.org.ua
4. Офіційний сайт проекту «Куб» (Країна успішного бізнесу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kub.pb.ua
5. Офіційний сайт бізнес-акселератора Flatblabs [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.flatblabs.com
6. Офіційний сайт венчурного фонду Ycombinator [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ycombinator.com

7. Офіційний сайт бізнес-акселератора Houston Technology Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.houstontech.org
8. Офіційний сайт бізнес-акселератора Easterlabs [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.easterlabs.co
9. Офіційний сайт українського бізнес-акселератора для технологічних стартапів Growth up [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.growthup.com
10. Офіційний сайт бізнес-акселератора Happy farm [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.happyfarm.com.ua
11. Офіційний сайт стартап школи та бізнес-інкубатора Sikorsky Challenge [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sikorskychallenge.com

References

1. Zavadyak, R. I., Kopusyayak, Ya. F. (2014), "Theoretical background of functioning and the kinds of business incubators in Ukraine" ["Teoretychni osnovy funktsionuvannya ta vydy biznes-inkubatoriv v Ukraini"], *Naukovyy visnyk Uzhгородського університету. Seriya "Ekonomika"*, 2 (43), Vyd-vo UzhNU "Goverla", Uzhgorod, pp.78–81.
2. Petersson, S., Mårdström, V., Fornell, A. et al. (2012), *Accelerating success: a study of seed accelerators and their defining characteristics*, Chalmers university of technology, Gothenburg, 385 p.
3. Official site of National mining university, available at: www.nmu.org.ua
4. Official site of project «Cube», available at: www.kub.pb.ua
5. Official site of business incubator Flat6labs, available at: www.flat6labs.com
6. Official site of venture fund Ycombinator, available at: www.ycombinator.com
7. Official site of business accelerator Houston Technology Center, available at: www.houstontech.org
8. Official site of business accelerator Easterlabs, available at: www.easterlabs.co
9. Official site of Ukrainian business incubator for technical startups Growth up, available at: www.growthup.com
10. Official site of business accelerator Happy farm, available at: www.happyfarm.com.ua
11. Official site of startup school and business incubator Sikorsky Challenge, available at: www.sikorskychallenge.com

O. Finagina, A. Shysholin, D. Gulak

BUSINESS INCUBATION IN THE SYSTEM OF UKRAINIAN ENERGY MARKET DEVELOPMENT: REGIONAL AND SECTORAL FEATURES

Nowadays, the realization of advanced innovative projects in the country is the key to its strong, efficient economy and progressive growth. Successful implementation of innovative projects becomes possible due to perfected algorithms to convert a startup into a stable business model with the help of business incubators and business accelerators. The versatility of these tools enables to develop projects of different levels. Energy program needs special attention, because stable and secure functioning of every region and country in general depends on sector development.

The purpose of the article is to introduce the principles and algorithms of business incubators and business accelerators' functioning, to determine their similar and distinctive features, advantages and disadvantages; to overview the world and Ukrainian experience in implementing innovative projects in the field of energy-saving using business projects, innovative structures; to identify opportunities for implementation of energy programs at regional level and to assess positive impact of such activities.

At a time when energy production methods are technically improved and become more effective from economic and environmental point of view, it is necessary to initiate the cooperation between innovative companies and investors. The creation of new clean energy sources, the transition to energy efficient technologies will ensure energy independence and positive impact on the environment. Regional and interregional cooperation during the implementation of such projects is a step of primary importance on the way from outdated methods of energy generation to energy innovation.

Keywords: *business incubator, business accelerator, innovative company, startup, power engineering, regional cooperation, energy projects, investment.*